

- Arrangement under the Extended Fund Facility for Ukraine. <https://www.imf.org/en/news/articles/2025/06/30/pr-25227-ukraine-imf-completes-8th-rev-of-ext-arrang-under-eff>
- me.gov.ua. (2026). Ministerstvo ekonomiky ta dovyklyk Ukrainy [Ministry of Economy and Environment of Ukraine]. <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
- Minfin. (2026). Vykonannya Derzhavnoho biudzhetu Ukrainy [Execution of the State Budget of Ukraine]. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/>
- Ministerstvo finansiv Ukrainy. Yedyniy proektniy portfel publichnykh investytsii [Unified Project Portfolio of Public Investments]. https://mof.gov.ua/uk/unified_portfolio_of_public_investment_projects_list_of_priority_public_investment_projects-749
- Natsionalnyi bank Ukrainy. (2025). Dosiahnuto uhody na rivni personalu shchodo vosmoho perehliadu prohramy rozshyrenoho finansuvannya z MVF [Staff-level agreement reached on the eighth review of the extended fund facility program with the IMF]. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/dosyagnuto-ugodi-na-rivni-personalu-schodo-vosmogo-pereglyadu-programi-rozshyrenoho-finsuvannya-z-mvf>
- OECD. (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en
- Romer P. M. (1990). The Problem of Development: A Conference of the Institute for the Study of Free Enterprise Systems. *The Journal of Political Economy*, 5(98), 571–5102. https://web.stanford.edu/~klenow/Romer_1990.pdf
- Segoviano M., Jones B., Lindner P. & Blankenheim J. (2015). Securitization: The Road Ahead. *International Monetary Fund*. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1501.pdf>
- World Bank Group. (2025). *Onovlena otsinka potreb Ukrainy na vidnovlennia ta vidbudovu* [Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment]. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
- World Bank Group. (2024). *Svitovyi bank spryiatyme zmitsnenniu spromozhnosti Ukrainy u protsesi vidbudovy* [The World Bank will help strengthen Ukraine's capacity in the reconstruction process]. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/11/07/ukraines-capacity-for-reconstruction-to-advance-with-world-bank-support>
- zakon.rada.gov.ua. (2024, November 19). Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik» vid 19.11.2024 r. № 4059-IX [Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2025" dated November 19, 2024 No. 4059-IX]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>
- Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Інструменти ШІ у підготовці цієї роботи використовувались для оформлення літературних джерел.
- Стаття надійшла до редакції / Received: 03.06.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 16.06.2026
Оприлюднено / Published: 30.07.2026

УДК 336.67:368.914:330.322(477)
JEL: G23; H55; M14; O16
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-6-190-198>

СОЦІАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ БІЗНЕС-СТРУКТУР ЗА УЧАСТЮ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

©2026 БРОНІЦЬКИЙ А. Б.

УДК 336.67:368.914:330.322(477)
JEL: G23; H55; M14; O16

Броніцький А. Б. Соціальні інвестиційні стратегії бізнес-структур за участю недержавних пенсійних фондів: міжнародний досвід і перспективи для України

У сучасних умовах трансформації фінансових ринків особливого значення набуває використання потенціалу недержавних пенсійних фондів як інституційних інвесторів, здатних акумулювати значні фінансові ресурси та спрямовувати їх на реалізацію соціально орієнтованих інвестиційних проєктів. Водночас у вітчизняній науковій літературі недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції недержавних пенсійних фондів у соціальні інвестиційні стратегії бізнес-структур з урахуванням міжнародного досвіду, що й визначає наукову прогалину, яку покликане заповнити дане дослідження. Метою статті є дослідження теоретичних і практичних засад формування соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур за участю недержавних пенсійних фондів, узагальнення міжнародного досвіду їх функціонування та обґрунтування перспектив адаптації відповідних моделей до українських умов. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, системного підходу, інституційного аналізу, узагальнення міжнародних практик, а також метод логічного моделювання для розроблення рекомендацій щодо вдосконалення механізмів взаємодії бізнесу та недержавних пенсійних фондів. У результаті дослідження визначено ключові моделі участі недержавних пенсійних фондів у реалізації соціально спрямованих інвести-

ційних стратегій бізнесу, охарактеризовано особливості їх функціонування в економічно розвинених країнах і виявлено чинники, що забезпечують ефективне поєднання фінансової дохідності та соціального ефекту інвестицій. Встановлено, що міжнародний досвід свідчить про зростання ролі відповідального інвестування, ESG-підходів та інвестицій із вимірюваним соціальним впливом у діяльності пенсійних фондів. Обґрунтовано доцільність розширення інвестиційних можливостей українських недержавних пенсійних фондів, удосконалення нормативно-правового регулювання та стимулювання партнерства між бізнесом, пенсійними фондами та державою. Наукова новизна дослідження полягає в розвитку концептуальних підходів до формування соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур із залученням недержавних пенсійних фондів як ключових інституційних інвесторів та в адаптації міжнародних практик соціального інвестування до сучасних умов України. Удосконалено бачення механізмів інтеграції фінансових і соціальних цілей інвестиційної діяльності в рамках пенсійного забезпечення.

Ключові слова: соціальне інвестування; недержавні пенсійні фонди; моделі соціального інвестування; інституційні інвестори; бізнес-структури; інвестиційні стратегії; пенсійні активи.

Табл.: 3. Бібл.: 22.

Броніцький Андрій Борисович – аспірант, Подільський державний університет (вул. Шевченка, 12, Кам'янець-Подільський, 32316, Україна)

E-mail: brandbor@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4982-9625>

UDC 336.67:368.914:330.322(477)

JEL: G23; H55; M14; O16

Bronitskyi A. B. Social Investment Strategies of Business Structures Involving Non-State Pension Funds: International Experience and Prospects for Ukraine

In the current context of financial market transformation, the potential of non-state pension funds as institutional investors capable of accumulating substantial financial resources and directing them toward socially oriented investment projects is gaining particular significance. At the same time, the integration of non-state pension funds into the social investment strategies of business structures, with due consideration of international experience, remains insufficiently explored in Ukrainian scholarly literature. This determines the research gap that the present study seeks to address. The aim of the article is to examine the theoretical and practical foundations of forming social investment strategies of business structures with the participation of non-state pension funds, to summarize international experience in their functioning, and to substantiate the prospects for adapting relevant models to Ukrainian conditions. The methodological basis of the study comprises a set of general scientific and special research methods, including analysis and synthesis, comparative analysis, the systems approach, institutional analysis, generalization of international practices, and logical modeling for developing recommendations aimed at improving mechanisms of interaction between business entities and non-state pension funds. As a result of the study, the key models of participation of non-state pension funds in the implementation of socially oriented business investment strategies are identified; the specific features of their functioning in economically developed countries are characterized; and the factors that ensure an efficient combination of financial return and social impact of investments are determined. It is found that international experience demonstrates the growing role of responsible investment, ESG approaches, and investments with measurable social impact in the activities of pension funds. The study substantiates the expediency of expanding the investment opportunities of Ukrainian non-state pension funds, improving the regulatory framework, and stimulating partnership among business entities, pension funds, and the state. The scientific novelty of the study lies in the development of conceptual approaches to the formation of social investment strategies of business structures with the involvement of non-state pension funds as key institutional investors, as well as in the adaptation of international social investment practices to the current conditions of Ukraine. The study further refines the understanding of mechanisms for integrating the financial and social objectives of investment activity within the framework of pension provision.

Keywords: social investment; non-state pension funds; social investment models; institutional investors; business structures; investment strategies; pension assets.

Tabl.: 3. Bibl.: 22.

Bronitskyi Andriy B. – Postgraduate Student, Podillia State University (12 Shevchenko Str., Kamianets-Podilskii, 32316, Ukraine)

E-mail: brandbor@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-4982-9625>

В умовах трансформації соціально-економічних систем і посилення демографічних викликів особливого значення набуває пошук ефективних механізмів забезпечення соціальної стабільності та довгострокового економічного розвитку. Одним із таких механізмів виступають соціальні інвестиції, що реалізуються через взаємодію бізнес-структур, інституційних інвесторів та держави. У світовій практиці дедалі більшого поширення набувають моделі, за яких недержавні пенсійні фонди (НПФ) не лише виконують функцію накопичення пенсійних активів, а й виступають важливими учасниками фінансування соціально значущих проєктів, розвитку людського капіталу, інфраструктури та сталого розвитку територій.

Для України актуальність дослідження зумовлена необхідністю модернізації системи пенсійного забезпечення, активізації внутрішніх інвестиційних ресурсів та впровадження сучасних підходів до корпоративної соціальної відповідальності. Водночас недостатній розвиток недержавного пенсійного забезпечення та обмежені масштаби пенсійних активів стримують можливості використання НПФ як інструменту соціального інвестування.

У зв'язку з цим особливого наукового та практичного значення набуває вивчення міжнародного досвіду формування соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур за участю недержавних пенсійних фондів та визначення перспектив його адаптації в українських реаліях.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика функціонування недержавних пенсійних фондів як інституційних інвесторів активно досліджується як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями.

Серед українських учених вагомий внесок у дослідження ролі НПФ у системі інституційного інвестування зробили С. В. Черкасова та М. Ю. Курпрін. У праці «Недержавні пенсійні фонди в системі небанківського інституційного інвестування» (2024) автори обґрунтовують значення НПФ як довгострокових інвесторів та наголошують на необхідності розширення їх інвестиційного потенціалу в Україні [5].

Питання розвитку НПФ як складової соціально-інвестиційної інфраструктури ринку розглядала М. Б. Ріппа у роботі «Недержавні пенсійні фонди як елемент соціально-інвестиційної інфраструктури ринку» (2017), де акцентовано увагу на соціальній функції пенсійних фондів та їх впливі на формування інвестиційних ресурсів економіки [4].

Проблеми регулювання інвестиційної діяльності пенсійних фондів у міжнародній практиці досліджували І. Г. Брітченко та О. О. Свириденко, які у своїй праці проаналізували особливості інвестиційних обмежень та механізмів державного нагляду за пенсійними фондами в різних країнах [1].

Серед міжнародних досліджень значний інтерес становлять аналітичні звіти Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) [12], у яких досліджуються підходи великих пенсійних фондів до довгострокового інвестування, фінансування інфраструктурних проєктів та інтеграції ESG-принципів у діяльність інституційних інвесторів.

Важливими для розуміння соціально орієнтованого інвестування є дослідження Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), присвячені інтеграції принципів сталого розвитку в діяльність пенсійних фондів та їх ролі в досягненні Цілей сталого розвитку [19].

Окремі аспекти формування інвестиційних стратегій пенсійних накопичень розглянуті у працях F. Bosserhoff, A. Chen та співавторів [7], які аналізують ефективність довгострокових інвестиційних моделей пенсійних фондів в умовах ризику та демографічних змін.

Попри значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання формування соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур за активної участі недержавних пенсійних фондів як інституційних інвесторів. Більшість наявних досліджень зосере-

джені на фінансових аспектах діяльності НПФ, механізмах державного регулювання або проблемах пенсійного забезпечення, тоді як взаємозв'язок між корпоративними соціальними інвестиціями, ESG-орієнтованими практиками бізнесу та інвестиційною діяльністю пенсійних фондів розкрито недостатньо.

Крім того, потребують поглибленого дослідження механізми адаптації міжнародного досвіду соціального інвестування пенсійних фондів до українських умов, зокрема в контексті післявоєнного відновлення економіки, розвитку інфраструктури та формування довгострокових внутрішніх інвестиційних ресурсів.

Метою статті є вивчення теоретичних засад і практичних механізмів формування соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур за участю недержавних пенсійних фондів, узагальнення міжнародного досвіду використання пенсійних активів для фінансування соціально значущих та ESG-орієнтованих проєктів, а також обґрунтування перспектив і напрямів адаптації відповідних практик у системі недержавного пенсійного забезпечення України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У науковій статті застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження, що дозволить всебічно розкрити теоретичні, практичні та прикладні аспекти проблеми. *Метод аналізу та синтезу* забезпечив систематизацію теоретичних підходів до соціального інвестування та діяльності недержавних пенсійних фондів. *Порівняльний метод* дав змогу зіставити міжнародний досвід із сучасною практикою України. *Економіко-статистичні методи* використовувалися для оцінки розвитку ринку недержавного пенсійного забезпечення та інвестиційної діяльності фондів. *Системний та інституційний підходи* дозволили дослідити взаємозв'язок між бізнесом, державою та пенсійними фондами у процесі реалізації соціальних інвестиційних стратегій, а *метод логічного узагальнення* забезпечив обґрунтування висновків і позицій дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах розвитку світової економіки відбувається поступова трансформація ролі інституційних інвесторів. Якщо традиційно недержавні пенсійні фонди розглядалися виключно як інструмент накопичення пенсійних заощаджень населення, то сьогодні вони дедалі частіше виступають активними учасниками реалізації стратегій сталого розвитку та соціального інвестування. Така тенденція обумовлена необхідністю забез-

печення довгострокової фінансової стабільності, підвищення соціальної відповідальності бізнесу та досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

Соціальне інвестування передбачає вкладення фінансових ресурсів у проекти, які поряд із економічною вигодою забезпечують позитивний соціальний ефект. У сучасній економічній науці поняття **соціальних інвестицій** розглядається як складова концепції сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. На відміну від традиційного інвестування, яке орієнтується переважно на максимізацію фінансового результату, соціальні інвестиції передбачають досягнення одночасно економічного, соціального та екологічного ефекту. Їх основною метою є створення довгострокової суспільної цінності через фінансування освіти, охорони здоров'я, розвитку людського капіталу, екологічних програм, соціальної інфраструктури та інновацій.

Значного розвитку у світовій фінансовій практиці набула концепція **соціально відповідального інвестування (Socially Responsible Investment – SRI)**. Одними з перших її дослідників були С. Cowton, J. Sandberg, K. Sparkes, A. Revelli, J.-L. Viviani, A. Busch та інші [18; 17; 16]. Науковці зазначають, що SRI передбачає інтеграцію соціальних, екологічних та етичних критеріїв поряд із фінансовими показниками при прийнятті інвестиційних рішень. Якщо традиційне інвестування оцінює насамперед співвідношення ризику та прибутковості, то SRI доповнює цей підхід моральними, екологічними та соціальними обмеженнями або пріоритетами.

Останнім часом концепція SRI еволюціонувала в напрямі **ESG-інвестування (Environmental, Social, Governance)**. ESG-підхід передбачає оцінювання компаній за трьома групами факторів: *екологічними* (Environmental), *соціальними* (Social) та *управлінськими* (Governance). На відміну від класичного SRI, яке часто використовує механізми позитивного або негативного відбору компаній відповідно до етичних критеріїв, ESG орієнтоване на інтеграцію нефінансових ризиків і можливостей у загальний процес управління інвестиційним портфелем. У роботах L. Daniels, Y. Stevens та D. Pratt, а також M. Koenigsmarck, M. Geissdoerfer підкреслюється, що ESG сьогодні стало одним із ключових інструментів оцінювання довгострокової інвестиційної привабливості компаній та ефективності корпоративного управління [8; 9].

Важливим етапом розвитку відповідального інвестування стало прийняття у 2006 році **Принципів відповідального інвестування ООН (UN Principles for Responsible Investment – PRI)**, які

закріпили необхідність врахування ESG-факторів у діяльності інституційних інвесторів [15]. Сьогодні саме принципи PRI формують міжнародні стандарти діяльності пенсійних фондів, страхових компаній, інвестиційних фондів та інших фінансових інститутів.

Особливе місце серед інституційних інвесторів посідають **недержавні пенсійні фонди (НПФ)**. У міжнародній практиці вони виступають найбільшими довгостроковими інвесторами, які акумулюють значні обсяги фінансових ресурсів та можуть спрямовувати їх на фінансування інфраструктурних, соціальних та екологічних проєктів. Дослідження L. Daniels, Y. Stevens і D. Pratt доводять, що сучасні пенсійні фонди дедалі активніше інтегрують ESG-критерії у власну інвестиційну політику, оскільки це сприяє не лише досягненню соціального ефекту, але й зниженню довгострокових фінансових ризиків та підвищенню стабільності інвестиційного портфеля [8].

На думку дослідників A. Revelli та J.-L. Viviani, пенсійні фонди поступово трансформуються із традиційних фінансових посередників у стратегічних інвесторів сталого розвитку [16]. Їхня інвестиційна діяльність дедалі більше орієнтується на фінансування проєктів розвитку транспортної інфраструктури, альтернативної енергетики, охорони здоров'я, освіти, соціального житла та інших напрямів, що забезпечують довгострокове економічне зростання та підвищення добробуту населення.

Для бізнес-структур участь у соціальному інвестуванні формує низку стратегічних переваг. *По-перше*, це зміцнення корпоративної репутації та підвищення довіри інвесторів. *По-друге*, зменшення нефінансових ризиків завдяки впровадженню ESG-стандартів. *По-третє*, полегшення доступу до міжнародного капіталу, оскільки дедалі більше інституційних інвесторів віддають перевагу компаніям із високими показниками ESG. Саме тому сучасні бізнес-структури дедалі частіше розглядають соціальні інвестиції не як елемент благодійності, а як складову корпоративної стратегії довгострокового розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

Для України розвиток соціальних інвестиційних стратегій за участю недержавних пенсійних фондів має особливе значення в контексті післявоєнного відновлення економіки, модернізації соціальної інфраструктури та реформування пенсійної системи. Як зазначає І. Шкура, вітчизняний ринок соціально відповідального інвестування перебуває на початковій стадії розвитку, однак має значний потенціал завдяки імплементації міжнародних ESG-стандартів, розвитку накопичувального пенсійного забезпечення та інтеграції українського

фінансового ринку до європейського економічного простору [6]. Подальше залучення недержавних пенсійних фондів до фінансування соціально значущих проєктів може стати одним із ключових інструментів мобілізації внутрішніх довгострокових інвестиційних ресурсів і забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

У міжнародній практиці до проєктів, що стосуються соціального інвестування, належать розвиток транспортної та комунальної інфраструктури, будівництво доступного житла, фінансування закладів охорони здоров'я та освіти, підтримка екологічних ініціатив, розвиток людського капіталу та впровадження інноваційних технологій.

За даними OECD, у 2024 р. сукупний обсяг пенсійних активів у країнах ОЕСР досяг рекордного рівня – близько 70 трлн дол. США, що на 7% більше порівняно з попереднім роком. Основними чинниками зростання стали позитивна дохідність фондових ринків та збільшення пенсійних внесків [14].

На думку J. A. McCahery, P. C. Pudschedl і M. Steindl, сучасні пенсійні фонди дедалі активніше інтегрують ESG-критерії в процес прийняття інвестиційних рішень. Такий підхід дозволяє поєднати фінансову дохідність із досягненням соціальних та екологічних цілей [11]. Аналогічної позиції дотримуються F. A. J. R. J. Wagemans, C. S. A. Van Korpen та інші, які доводять, що соціально відповідальне інвестування позитивно впливає на довгострокову стійкість пенсійних фондів. [20].

Важливою особливістю НПФ є довгостроковий горизонт інвестування. На відміну від банківських установ або інвестиційних фондів відкритого типу, пенсійні фонди мають можливість вкладати кошти в довгострокові проєкти зі значним соціальним ефектом. Саме тому в багатьох країнах світу вони стали ключовими джерелами фінансування інфраструктурних програм та інноваційного розвитку (табл. 1).

Протягом останніх років сформувалися відповідні моделі соціального інвестування за участю

пенсійних фондів, які показують основні напрямки вкладень: є канадська, нідерландська, австралійська та південнокорейська.

Канада вважається одним із світових лідерів щодо використання пенсійних активів для фінансування довгострокових інфраструктурних проєктів. Найбільші пенсійні фонди країни здійснюють інвестиції в транспортні мережі, аеропорти, енергетичні системи та соціальне житло. Така модель забезпечує одночасно стабільну дохідність активів і створення значного суспільного ефекту.

У *Нідерландах* значна частина пенсійних активів спрямовується на ESG-проєкти. Пенсійні фонди активно інвестують у відновлювану енергетику, програми скорочення викидів вуглецю та проєкти соціальної інфраструктури. В результаті Нідерланди посідають провідні позиції за рівнем розвитку відповідального інвестування.

Австралія використовує модель суперфондів (*Superannuation Funds*), які фінансують масштабні інфраструктурні проєкти. За рахунок пенсійних активів реалізуються програми модернізації транспортної системи, будівництва лікарень та об'єктів соціальної інфраструктури.

Особливий інтерес становить досвід *Південної Кореї*, де Національна пенсійна служба є одним із найбільших інституційних інвесторів світу. Фонд активно фінансує високотехнологічні підприємства, інноваційні стартапи та екологічні проєкти, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Так, Національна пенсійна служба Південної Кореї, активи якої перевищують 770 млрд дол. США, у 2024 році затвердила стратегію збільшення частки ризикових та альтернативних інвестицій до 65% портфеля з метою підвищення довгострокової дохідності та фінансування інноваційних проєктів [10].

Дослідження показало, що в усіх розглянутих країнах пенсійні фонди стали важливим інструментом реалізації державної політики сталого розвитку. Із проведеного аналізу міжнародних практик можна виділити три основні моделі соціального інвестування пенсійних фондів:

Таблиця 1

Порівняльний аналіз моделей соціального інвестування

Країна	Домінуючий напрям інвестування	Частка соціально орієнтованих активів, %
Канада	Інфраструктура, зелена енергетика	30–35
Нідерланди	ESG-проєкти, житлове будівництво	40–45
Австралія	Транспортна інфраструктура та медицина	25–30
Південна Корея	ESG-інвестиції, інновації та технології	20–25
Швеція	Екологічні проєкти	35–40

Джерело: узагальнено автором за матеріалами [12; 22].

1. **ESG-модель** (Нідерланди, Швеція, Данія) – орієнтація на екологічні та соціальні проекти.
2. **Інфраструктурна модель** (Канада, Австралія) – фінансування транспортних, енергетичних і комунальних проектів.
3. **Інноваційна модель** (Південна Корея, Сінгапур) – підтримка високотехнологічних підприємств і стартапів.

Незважаючи на складні соціально-економічні умови, ринок недержавного пенсійного забезпечення України демонструє поступове зростання (табл. 2). Кількість учасників НПФ наближається до 900 тис. осіб, що становить лише 5,2% економічно активного населення країни. Загальна вартість активів перевищує 6 млрд грн. Це набагато нижчий показник, ніж у більшості європейських країн. Протягом останніх років спостерігається зростання інвестиційного доходу від діяльності недержавних пенсійних фондів більше ніж у два рази [3]. Однак порівняно з країнами ОЕСР масштаби діяльності українських пенсійних фондів залишаються незначними. Основними причинами є:

- ✦ низький рівень доходів населення;
- ✦ недостатній розвиток фондового ринку;
- ✦ обмежений перелік інструментів інвестування;
- ✦ недостатній рівень фінансової грамотності;
- ✦ низький рівень довіри до фінансових інститутів.

Якщо аналізувати інвестиційні портфелі НПФ України, то проведені дослідження показують, що у структурі їх активів домінують **облігації внутрішньої державної позики (ОВДП)** та **банківські депозити**, частка яких у різні роки становить близько **80–90% сукупних активів фондів**. Наприклад, у портфелі корпоративного НПФ НБУ частка ОВДП становить близько 50%, а депозитів – майже 50%, тобто разом понад 99%. Інші види інвестиційних продуктів займають незначну питому вагу у структурі інвестиційного портфеля [2]. Така

структура свідчить про низький рівень диверсифікації та обмежені можливості фінансування соціально значущих проектів.

В умовах повоєнної відбудови особливої актуальності набуває пошук внутрішніх джерел довгострокового інвестування. За оцінками Світового банку, потреби у відновленні України становлять понад 524 млрд дол. США, що зумовлює необхідність активного залучення інституційних інвесторів, зокрема недержавних пенсійних фондів [22].

У табл. 3 визначені основні напрямки соціального інвестування, у які можуть направляти свої фінансові ресурси недержавні пенсійні фонди в Україні на найближчу перспективу.

Потенційними напрямками соціального інвестування можуть бути:

- ✦ будівництво соціального житла для внутрішньо переміщених осіб;
- ✦ реконструкція транспортної інфраструктури;
- ✦ модернізація закладів освіти;
- ✦ розвиток медичної інфраструктури;
- ✦ інвестиції у відновлювану енергетику;
- ✦ фінансування інноваційних підприємств.

Для реалізації зазначених напрямів необхідним є створення спеціалізованих інвестиційних механізмів, які поєднуюватимуть державні гарантії та приватний капітал пенсійних фондів.

На основі проведеного дослідження запропоновано модель взаємодії між державою, бізнесом і недержавними пенсійними фондами.

Основними елементами моделі є:

1. Формування накопичувального рівня пенсійної системи.
2. Розширення інвестиційних можливостей НПФ.
3. Створення державних гарантій для інфраструктурних проектів.
4. Запровадження ESG-стандартів для корпоративного сектора.
5. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства.

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності НПФ України у 2020–2025 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2025 р.*
Кількість НПФ	63	63	63	63	60	49–53
Учасники НПФ, тис. осіб	883	888	878	878	887	890
Активи НПФ, млрд грн	3,56	4,14	4,35	4,90	5,72	6,20
Пенсійні внески, млрд грн	2,38	2,66	2,85	3,01	3,28	3,45
Інвестиційний дохід, млрд грн	2,24	3,01	3,85	4,51	4,92	5,30

*Оцінка на основі даних НКЦПФР та професійних учасників ринку.

Джерело: складено автором за даними [2; 12].

Перспективні напрями соціального інвестування НПФ в Україні

Напрямок	Очікуваний соціальний ефект	Економічний ефект
Відбудова інфраструктури	Покращення якості життя населення	Зростання ВВП
Зелена енергетика	Екологічна безпека	Енергетична незалежність
Медичні проєкти	Підвищення рівня здоров'я населення	Скорочення соціальних витрат
Освітні проєкти	Розвиток людського капіталу	Зростання продуктивності праці
Соціальне житло	Підтримка вразливих груп населення	Розвиток будівельної галузі

Джерело: авторська розробка.

6. Посилення захисту прав учасників пенсійних фондів.

7. Створення податкових стимулів для роботодавців.

Запровадження зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності використання пенсійних активів та забезпечить додаткові джерела фінансування соціально-економічного розвитку країни [13; 21].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило встановити, що недержавні пенсійні фонди в сучасній світовій економіці виконують не лише функцію пенсійного забезпечення населення, а й виступають важливими інституційними інвесторами, здатними забезпечувати фінансування довгострокових соціально значущих проєктів. Визначено, що найбільш ефективними моделями соціального інвестування є канадська, нідерландська, австралійська та південнокорейська. Їх спільною рисою є активне використання пенсійних активів для розвитку інфраструктури, впровадження ESG-принципів, фінансування інновацій та підтримки соціальних програм.

Результати дослідження показали, що в країнах ОЕСР пенсійні фонди стали одним із ключових джерел довгострокового капіталу, тоді як в Україні потенціал недержавних пенсійних фондів використовується недостатньо через обмежені масштаби накопичень, недостатню диверсифікацію інвестиційного портфеля та нерозвиненість фінансового ринку. Важливо зазначити, що сучасні тенденції розвитку відповідального інвестування створюють передумови для активнішого залучення НПФ до реалізації соціальних інвестиційних стратегій бізнес-структур. Особливого значення це набуває в умовах післявоєнного відновлення України, коли необхідним є формування довгострокових внутрішніх інвестиційних ресурсів.

Обґрунтовано, що пріоритетними напрямками соціального інвестування в Україні мають стати відбудова критичної інфраструктури, розвиток систем

охорони здоров'я та освіти, підтримка енергоефективних технологій, будівництво соціального житла та фінансування інноваційних підприємств. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Брітченко І. Г. Свириденко О. О. Зарубіжний досвід регулювання інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів. *Вчені записки КНЕУ*. 2016. № 17. С. 231–238. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f26947b-3f13-44f7-bcdb-21bde8e1b46a/content>
- Аналітичні дані щодо ринку накопичувального пенсійного забезпечення. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
- Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2025 р. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку*. Київ, 2025. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/npf_2_kv-2025.pdf
- Ріппа М. Б. Недержавні пенсійні фонди як елемент соціально-інвестиційної інфраструктури ринку. *Economy and Finances Fundamental Tools and Innovative Techniques*. 2017. Р. 45–49. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/6289/1/15.pdf>
- Черкасова С. В., Купрін М. Ю. Недержавні пенсійні фонди в системі небанківського інституційного інвестування. *Підприємництво і торгівля*. 2024. № 40. С. 117–125. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-40-15>
- Shkura I. Socially Responsible Investment in Ukraine. *Journal of Economics and Management*. 2017. Vol. 27. Iss. 1. P. 75–95. DOI: <https://doi.org/10.22367/jem.2017.27.05>
- Bosserhoff F., Chen A., Sorensen N., Stadjie M. On the Investment Strategies in Occupational Pension Plans. *arXiv*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2104.08956>
- Daniels L., Stevens Y., Pratt D. Environmentally Friendly and Socially Responsible Investment in and by Occupational Pension Funds in the USA and in the EU. *European Journal of Social Security*. 2021. Vol. 23. Iss. 3. P. 332–355. DOI: <https://doi.org/10.1177/13882627211026930>

9. Koenigsmarck M., Geissdoerfer M. Shifting the Focus to Measurement: A Review of Socially Responsible Investing and Sustainability Indicators. *Sustainability*. 2023. Vol. 15. Iss. 2. Art. 984. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15020984>
10. Kim J., Son S., Jin I. The Effects of Shareholding of the National Pension Fund on Environmental, Social, Governance, and Financial Performance: Evidence from the Korean Manufacturing Industry. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. Iss. 18. Art. 11788. DOI: <https://doi.org/10.3390/su141811788>
11. McCahery J. A., Pudschedl P. C., Steindl M. Institutional Investors, Alternative Asset Managers, and ESG Preferences. *European Business Organization Law Review*. 2022. Vol. 23. Iss. 4. P. 821–868. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40804-022-00264-0>
12. Long-Term Investing of Large Pension Funds and Public Pension Reserve Funds 2023. OECD. Paris : OECD Publishing, 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/long-term-investing-of-large-pension-funds-and-public-pension-reserve-funds-2023_c690ccc3-en.html
13. Pension Funds and Financing for Growth. *Organisation for Economic Co-operation and Development*. Paris : OECD Publishing. URL: <https://www.unpri.org>
14. Pensions at a Glance 2025: OECD and G20 Indicators. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/e40274c1-en>
15. Principles for Responsible Investment. *Annual Report*. London : PRI Association, 2024. URL: <https://public.unpri.org/annual-report-2024/12581.article>
16. Revelli C., Viviani J.-L. Financial Performance of Socially Responsible Investing (SRI): What Have We Learned? A Meta-analysis. *Business Ethics: A European Review*. 2015. Vol. 24. Iss. 2. P. 158–185. DOI: <https://doi.org/10.1111/beer.12076>
17. Sandberg J., Juravle C., Hedesström T., Hamilton I. The Heterogeneity of Socially Responsible Investment. *Journal of Business Ethics*. 2009. Vol. 87. Suppl. 4. P. 519–533. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-008-9956-0>
18. Sparkes R. Socially Responsible Investment: A Global Revolution. Chichester : John Wiley & Sons, 2002. 504 p.
19. How Public Pension and Sovereign Wealth Funds Mainstream Sustainability. *United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)*. Geneva : United Nations, 2023. URL: <https://unctad.org/publication/how-public-pension-and-sovereign-wealth-funds-mainstream-sustainability>
20. Wagemans F. A. J., Verstappen R. J., Van Koppen C. S. A. et al. Institutional Investors and the Adoption of Socially Responsible Investment: An Explorative Case Study of Dutch Pension Funds. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2024. Vol. 15. Iss. 3. P. 733–756. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2024.2327550>
21. PPP Knowledge Lab. *World Bank Group*. URL: <https://pppknowledgelab.org>

22. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. *World Bank Group*. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

REFERENCES

- Bosserhoff F., Chen A., Sorensen N. & Stadjé M. (2021). On the Investment Strategies in Occupational Pension Plans. *arXiv*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2104.08956>
- Britchenko I. H. & Svyrydenko O. O. (2016). Zarubizhnyi dosvid rehuliuвання investytsiinoi diialnosti nederzhavnykh pensiinykh fondiv [Foreign experience of regulating investment activity of non-state pension funds]. *Vcheni zapysky KNEU*, 17, 231–238. <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f26947b-3f13-44f7-bcdb-21bde8e-1b46a/content>
- Cherkasova S. V. & Kuprin M. Yu. (2024). Nederzhavni pensiini fondy v systemi nebankivskoho instytut-siinoho investuvannia [Non-state pension funds in the system of non-banking institutional investment]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, 40, 117–125. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-40-15>
- Daniels L., Stevens Y. & Pratt D. (2021). Environmentally Friendly and Socially Responsible Investment in and by Occupational Pension Funds in the USA and in the EU. *European Journal of Social Security*, 3(23), 332–355. <https://doi.org/10.1177/13882627211026930>
- Kim J., Son S. & Jin I. (2022). The Effects of Shareholding of the National Pension Fund on Environmental, Social, Governance, and Financial Performance: Evidence from the Korean Manufacturing Industry. *Sustainability*, 18(14). <https://doi.org/10.3390/su141811788>
- Koenigsmarck M. & Geissdoerfer M. (2023). Shifting the Focus to Measurement: A Review of Socially Responsible Investing and Sustainability Indicators. *Sustainability*, 2(15). <https://doi.org/10.3390/su15020984>
- McCahery J. A., Pudschedl P. C. & Steindl M. (2022). Institutional Investors, Alternative Asset Managers, and ESG Preferences. *European Business Organization Law Review*, 4(23), 821–868. <https://doi.org/10.1007/s40804-022-00264-0>
- Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. *Analitichni dani shchodo rynku nakopychvalnoho pensiinoho zabezpechennia* [Analytical data on the funded pension market]. <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/>
- Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. (2025, June 30). *Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnogo pensiinoho zabezpechennia stanom na 30.06.2025 r.* [Results of the development of the non-state pension system as of June 30, 2025]. https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/npf_2_kv-2025.pdf

- OECD Publishing (2023). *Long-Term Investing of Large Pension Funds and Public Pension Reserve Funds 2023*. https://www.oecd.org/en/publications/long-term-investing-of-large-pension-funds-and-public-pension-reserve-funds-2023_c690ccc3-en.html
- OECD Publishing (2025). *Pensions at a Glance 2025: OECD and G20 Indicators*. <https://doi.org/10.1787/e40274c1-en>
- OECD Publishing. *Pension Funds and Financing for Growth*. <https://www.unpri.org>
- PRI Association (2024). Principles for Responsible Investment. *Annual Report*. <https://public.unpri.org/annual-report-2024/12581.article>
- Revelli C. & Viviani J.-L. (2015). Financial Performance of Socially Responsible Investing (SRI): What Have We Learned? A Meta-analysis. *Business Ethics: A European Review*, 2(24), 158–185. <https://doi.org/10.1111/beer.12076>
- Rippa M. B. (2017). Nederzhavni pensiini fondy yak element sotsialno-investytsiinoi infrastruktury rynku [Non-state pension funds as an element of social and investment infrastructure of the market]. *Economy and Finances Fundamental Tools and Innovative Techniques* (p. 45–49). <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/6289/1/15.pdf>
- Sandberg J., Juravle C., Hedesström T. & Hamilton I. (2009). The Heterogeneity of Socially Responsible Investment. *Journal of Business Ethics*, 4(87), 519–533. <https://doi.org/10.1007/s10551-008-9956-0>
- Shkura I. (2017). Socially Responsible Investment in Ukraine. *Journal of Economics and Management*, 1(27), 75–95. <https://doi.org/10.22367/jem.2017.27.05>
- Sparkes R. (2002). *Socially Responsible Investment: A Global Revolution*. John Wiley & Sons.
- United Nations. (2023). *How Public Pension and Sovereign Wealth Funds Mainstream Sustainability*. <https://unctad.org/publication/how-public-pension-and-sovereign-wealth-funds-mainstream-sustainability>
- Wagemans F. A. J., Verstappen R. J. & Van Koppen C. S. A. (2024). Institutional Investors and the Adoption of Socially Responsible Investment: An Explorative Case Study of Dutch Pension Funds. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 3(15), 733–756. <https://doi.org/10.1080/20430795.2024.2327550>
- World Bank Group. (2025, February 25). *Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released*. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
- World Bank Group. *PPP Knowledge Lab*. <https://pppknowledgelab.org>

Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.
Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.
Штучний інтелект для підготовки рукопису не використовувався.

Стаття надійшла до редакції / Received: 06.06.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 19.06.2026
Оприлюднено / Published: 30.07.2026